

Sygn. akt I PK 132/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt (przewodniczący)

SSN Dawid Miąsik

SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa P.W.

przeciwko S. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w M.

o ryczałty za noclegi,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 1 października 2019 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.

z dnia 19 grudnia 2017 r., sygn. akt IX Pa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K. IX Wydział Pracy wyrokiem z dnia 19 grudnia 2017 r. oddalił apelację powoda P.W. od wyroku Sądu Rejonowego w M. z dnia 28 lutego 2017 r. oddalającego powództwo skierowane przeciwko S. spółce z ograniczoną

odpowiedzialnością w M. o zapłatę 47.950,36 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 29 marca 2014 r. tytułem ryczałtów za noclegi za okres od maja 2012 r. do marca 2014 r. oraz orzekł o kosztach procesu.

W sprawie tej ustalono, że powód był pracownikiem pozwanej w okresie od 19 marca 2007 r. do 28 marca 2014 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierowcy - mechanika samochodu ciężarowego powyżej 3,5 tony. Zgodnie z § 2 umowy o pracę w okresie zatrudnienia pracownik otrzymywał wynagrodzenie zasadnicze plus ryczałt za diety krajowe. W myśl jej § 5, postoje i odpoczynek był on zobowiązany odbywać na parkingach strzeżonych, dlatego podczas wykonywania transportu powód nocował w samochodzie i nie korzystał z hotelu bądź motelu. Podróż służbowa była rozliczana przez kierowcę, a wysokość diet ryczałtowanych zależała od kraju docelowego z uwzględnieniem liczby dni spędzonych podczas transportu za granicą.

Zgodnie z § 10 regulaminu wynagradzania obowiązującego u pozwanej w przypadku podróży służbowej pracownikowi miały przysługiwać należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową, a szczegółowe warunki ustalania należności na pokrycie tych kosztów określał załącznik do regulaminu zgodnie z którym, w zależności od kraju docelowego, obowiązywały diety ryczałtowe. W okresie objętym żądaniami pozwu powód odbył łącznie 446 noclegów.

W takim stanie faktycznym Sądy obu instancji uznały powództwo za nieuzasadnione. Sąd Okręgowy wskazała na utrwalone w judykaturze stanowisko, potwierdzone między innymi uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 (OSNP 2014 nr 12, poz. 164), zgodnie z którym zapewnienie pracownikowi - kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania w kabinie tego pojazdu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002 r. Nr 236, poz. 1991 ze zm.).

W konsekwencji pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1-3 tego rozporządzenia albo na korzystniejszych warunkach i wysokości określonych w umowie o pracę, układzie zbiorowym pracy lub innych przepisach prawa pracy. Równocześnie jednak, że kluczowy dla rozstrzygnięcia sprawy był wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15 (Dz.U. z 2016 r., poz. 2206), który za niezgodne z art. 2 Konstytucji RP uznał art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1412 ze zm.) w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży (Dz.U. z 2013 r., poz. 167) w zakresie, w jakim znajdują zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, a także art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym. Odwołując się do uzasadnienia tego wyroku Trybunału Konstytucyjnego doszedł do przekonania, że ze względu na zawarte w nim rozstrzygnięcie, odpadły podstawy roszczeń powoda.

Niezależnie od tego Sąd drugiej instancji miał na względzie, że ustawodawca nie uregulował, że wystarczającym (odpowiednim) miejscem do noclegu jest kabina samochodu, przeto nadal budzi wątpliwości kwestia kompensaty kosztów noclegu. Nawet gdy ustawodawca tak uregulował sporną kwestię, to nie zamyka to problemu, gdyż punktem odniesienia mogą być dalsze warunki minimalne, które nie powinny pomijać uzasadnionych wymagań kierowców. Przede wszystkim chodzi o rozdzielenie czasu pracy od czasu odpoczynku, czyli sfery zawodowej i prywatnej. W sytuacji kierowców zawodowych różnica ta się zatracza. Śpią w samochodzie, w którym wykonują pracę. Nie trzeba uzasadniać, że warunki takiego noclegu (na leżance w samochodzie) różnią się od noclegu w hotelu (motelu) nie tylko co do

określonego poziomu (choćby minimalnego) komfortu odpoczynku. Chodzi również o lepszą sprawność psychofizyczną, czyli większe bezpieczeństwo własne i innych uczestników ruchu drogowego.

Sąd Okręgowy zwrócił również uwagę, że po wyroku Trybunału Konstytucyjnego orzeczenia Sądu Najwyższego nie są jednolite. Z jednej strony przyjęto w nich, że powołany wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie wyłączył w pełni regulacji z art. 77⁵ k.p., dlatego kierowcy mogą domagać się ryczałtów za noclegi (wyrok z dnia 21 lutego 2017 r., I PK 300/15, OSP 2017 nr 11, poz. 116), z drugiej zaś strony, że regulacja ta nie obowiązuje w odniesieniu do kierowców (wyrok z dnia 14 lutego 2017 r., I PK 77/16, LEX nr 2258054). Sąd drugiej instancji stwierdził w związku z tym, że art. 77⁵ k.p. nadal ma odpowiednie zastosowanie do czasu uregulowania sprawy przez ustawodawcę, z tą różnicą, że chodzi o inne, bo „autonomiczne” (nie takie samo, jak w art. 77⁵ k.p.) rozumienie podróży służbowej. Oznacza to, że regulacja wewnątrzzakładowa nie powinna pomijać rekompensaty kosztów noclegu, czyli nie powinno z niej wynikać, że nie przysługuje zwrot jakichkolwiek kosztów (czyli w każdym przypadku), tylko dlatego, że kierowca ma nocleg (śpi) w kabinie samochodu. Inny słowy, art. 77⁵ k.p. nadal stanowi oparcie dla takiej regulacji w prawie zakładowym lub w umowie o pracę. Jeśli nie ma jej jednak w prawie zakładowym bądź nie wprowadza jej pracodawca albo nie uzgadnia z pracownikiem w umowie, to sporną kwestię może rozstrzygnąć sąd. Tam, gdzie nie ma regulacji wskazanej przez ustawę, orzeczenie sądu wypełnia to, czego strony nie uzgodniły. Orzeczenie może zastąpić więc umowę stron w tym zakresie.

Powołując się na uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2017 r., III PZP 2/17 (OSNP 2018 nr 3, poz. 28) ocenił, że zakładowe przepisy prawa pracy (układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania itp.), względnie postanowienia umowy o pracę, mogą przy tym - w odniesieniu do pracowników zatrudnionych poza sferą budżetową - kształtować wysokość należnych im ryczałtów noclegowych w sposób mniej korzystny niż ten, który wynika z przepisów wykonawczych do Kodeksu pracy, mających bezpośrednie zastosowanie tylko do pracowników sfery budżetowej. Dopiero gdy ani zakładowe źródła prawa pracy, ani umowa o pracę nie określają wysokości ryczałtu

noclegowego przysługującego pracownikom „sektora prywatnego”, to wówczas takim osobom należy się ryczałt w wysokości analogicznej, jak w przypadku pracowników „budżetówki”, ustalony w przepisach wykonawczych do Kodeksu pracy, co wynika z art. 77⁵ § 5 k.p.

Odwołując się do ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, Sąd Okręgowy stwierdził, że powód podczas podróży służbowych nocował w samochodzie. Nie korzystał z hotelu bądź motelu. U pozwanej został natomiast wprowadzony regulamin wynagradzania, który w § 10 przewidywał, że w przypadku podróży służbowej pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową. Szczegółowe warunki ustalania należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową określał załącznik do tego regulaminu. Zgodnie z załącznikiem do regulaminu, w zależności od kraju docelowego obowiązywały diety ryczałtowe, których wysokość uzależniona była od kraju docelowego. Zdaniem Sądu Okręgowego, z brzmienia § 10 regulaminu wynagradzania i treści załącznika do tego regulaminu wynikało, że pod pojęciem diet ryczałtowych mieściły się zarówno dieta, jak i zwrot pozostałych kosztów, w tym noclegów. Dieta ryczałtowa stanowiła zatem sumę diet i kosztów związanych z noclegiem. Powodowi faktycznie zostały wypłacone wyższe kwoty z tytułu diet ryczałtowych, aniżeli przysługujące na podstawie przepisów rozporządzeń Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju. Zatem pozwana ukształtowała w zakładowych źródłach prawa kwestię należności z tytułu podróży służbowych poza granicami kraju. Uczyniła to w sposób mniej korzystny niż ten, który wynikał z przepisów wykonawczych do Kodeksu pracy, mających bezpośrednie zastosowanie tylko do pracowników sfery budżetowej. W tej sytuacji, skoro przepisy zakładowe przewidywały wypłatę świadczenia związanego z pokryciem kosztów podróży służbowych (w tym noclegów), to roszczenie powoda odwołujące się do wysokości ryczałtu za nocleg wynikający z przepisów powszechnie obowiązujących i w tej sytuacji było nieuzasadnione.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie: 1/ art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez niezastosowanie i brak zawarcia w pisemnym uzasadnieniu rozumowania, które doprowadziło Sąd Okręgowy do uznania, że kwota 6.431,65 zł wyliczona przez biegłego jako nadwyżka nad należnymi dietami jest kwotą wystarczającą do rzeczywistego pokrycia kosztów 442 noclegów, w tym 320 noclegów zagranicznych; 2/ art. 77⁵ § 1, 2 i 3 k.p. i art. 2 ust. 7 w związku z art. 4 ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców i art. 5 k.p. przez nieprawidłowe zastosowanie i pomicie weryfikacji orientacyjnej korelacji wyliczonych ryczałtów z wartością hipotetycznego noclegu w warunkach hotelowych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na jej oczywistą zasadność powołując uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r. oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2017 r., III PK 6/17 (LEX nr 2428244), w którym wskazano, że sąd rozpoznający sprawę „ma obowiązek badania czy przyjęty regulaminowy pułap ryczałtu stanowił dla powoda realną możliwość zaspokojenia jego potrzeb noclegowych w godnych i regenerujących warunkach”. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sadowi Okręgowemu, ewentualnie o jego zamianę i orzeczenie co do istoty sprawy oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powoda zawierała usprawiedliwione podstawy na gruncie miarodajnego ustalenia, że podczas zatrudnienia w międzynarodowym transporcie samochodowych skarżący nocował w kabinie samochodu, ale nie otrzymywał od pozwanego pracodawcy adekwatnej finansowej rekompensaty za każdy nocleg. Sąd drugiej instancji ocenił, że ocena spornej kwestii przysługiwania rekompensat finansowych za noclegi odbywane przez kierowców w kabinach samochodów ciężarowych podczas odbywania transportu międzynarodowego zmieniła się po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15, w którym

Trybunał zakwestionował zgodność z Konstytucją RP wywołujących kontrowersje jurysdykcyjne przepisów „kaskadowych” o ryczałtowej odpłatności za noclegi odbywane w kabinach samochodów przez kierowców w transporcie międzynarodowym. Tymczasem Sąd Najwyższy uznaje, że także po wydaniu wymienionego orzeczenia trybunalskiego i do czasu ustanowienia nowych oraz precyzyjnych regulacji prawnych w spornym zakresie o rekompensatach za uciążliwości nocowania kierowców w kabinach samochodów należy uwzględniać roszczenia o zasądzenie od pracodawcy spornych świadczeń z tytułu nocowania w kabinie samochodu, zwłaszcza że podczas nocnego odpoczynku kierowca działa w interesie pracodawcy, a w szczególności nadal sprawuje „pieczę” nad mieniem pracodawcy i w ten sposób może niekiedy zapobiegać potencjalnemu zaborowi powierzonego mu samochodu i przewożonego ładunku. Oznacza to, że do czasu legislacyjnej sanacji porządku prawnego w zakresach uznanych za niekonstytucyjne w wymienionym wyroku Trybunału Konstytucyjnego, sądy powszechne powinny orzekać z uwzględnieniem ugruntowanej linii orzeczniczej i wykładni Sądu Najwyższego, który w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 (OSNP 2014 nr 12, poz. 164), potwierdził stanowisko, że noclegi kierowców zatrudnionych w międzynarodowym transporcie samochodowym w kabinach samochodów nie stanowią bezpłatnego wypoczynku, ale wymagają stosownej rekompensaty. Trzeba też zwrócić uwagę, że z wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 18 lutego 2016 r., C-325/15, nie tyle wynika, że kierowcom zatrudnionym w transporcie międzynarodowym nie przysługują żadne należności za noclegi w kabinie samochodu podczas transportu międzynarodowego, ale że prawo wspólnotowe, w tym art. 8 ust. 8 rozporządzenia Rady (EWG) „nie stoi na przeszkodzie” krajowym regulacjom, które określają warunki, w jakich kierowcy mogą domagać się zwrotu kosztów noclegów w związku z działalnością zawodową przewoźnika. Oznacza to, że regulacje wspólnotowe nie wyłączają ani nie modyfikują krajowych przepisów ani układowych, regulaminowych lub umownych postanowień o przysługiwaniu spornych rekompensat. W tym zakresie wskazuje się, że zakładowe lub umowne regulacje prawne, które wyłączają obowiązek pracodawców pokrywania kosztów noclegów kierowców w międzynarodowym transporcie samochodowym w związku z zapewnieniem im

noclegów w kabinach pojazdów, bywają „bezskuteczne i nie mają mocy prawnej” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2018 r., III PK 158/16, LEX nr 24502454).

Taki stan krajowej i wspólnotowej jurysdykcji oznacza, że także wyżej powołany wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie może być wykorzystywany dla ostatecznego ani definitywnego negatywnego osądu spornych roszczeń kierowców, bo orzeczenie to nie usunęło kontrowersji w tym nadal złożonym przedmiocie licznych sporów o ryczałty za noclegi w międzynarodowym transporcie samochodowym. Nie zmienia się tylko stanowisko, że kierowca w transporcie samochodowym ma prawo do świadczeń związanych z odbywanymi wyjazdami oraz to, że sporne świadczenia stanowią koszty pracy obciążające pracodawcę. Dlatego Sąd Najwyższy nadal podtrzymuje ugruntowane stanowisko, że nocleg w kabinie samochodu nie jest równoznaczny z zapewnieniem kierowcy bezpłatnego noclegu, wymaganego w standardzie wyższym niż „kabinowy”, a art. 8 ust. 2 i ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów odnoszących się do transportu drogowego legalności, ani powołany przez Sąd drugiej instancji wyrok Trybunału konstytucyjnego spornej rekompensaty nie wyłączają. Równocześnie w sferze innej niż państwowa lub samorządowa - o wysokości zwrotu kosztów podróży decyduje pracodawca prywatny, przy czym ryczałt za noclegi w podróży służbowej kierowcy zatrudnionego w transporcie międzynarodowym może być określony w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę (art. 77⁵ § 3 k.p.) poniżej 25% limitu z rozporządzenia w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17, OSNP 2018 nr 3, poz. 28). Usprawiedliwia to dopuszczalność ustalenia w regulacji zakładowej lub umownej prawa pracy spornych rekompensat w kwocie niższej od 25% limitu kosztów noclegu hotelowego za granicą, ale brak regulacji zakładowych lub wyraźnych umownych uzgodnień stron stosunku pracy dotyczących należnych kierowcom ryczałtów za noclegi w kabinach samochodów ciężarowych obciąża

pozwanego pracodawcę, który w przedmiotowej sprawie starał się wykazać, że wypłacane kierowcom, w tym powodowi „diety ryczałtowe” obejmowały także w całości lub w części sporne należności za noclegi odbywane w międzynarodowym transporcie samochodowym.

Wprawdzie w orzecznictwie Sądu Najwyższego istotnie przyjmuje się, że co do zasady nie ma przeszkód, aby wszystkie należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową zostały określone w postaci jednego świadczenia ryczałtowego, tyle że taka wykładnia musi być oparta na konkretnych i weryfikowalnych ustaleniach faktycznych oraz ich prawidłowej subsumcji prawnej osądzonej sprawy (por. wyroki z: dnia 21 lutego 2017 r., I PK 300/15, LEX nr 2242158; 14 lutego 2017 r., I PK 77/16, LEX nr 2258054; 8 marca 2017 r., II PK 410/15, LEX nr 2306367; 9 marca 2017 r., I PK 309/15 lub 13 grudnia 2017 r., III PK 149/16, LEX nr 2435631). Oceniając w spornym kontekście relacje zachodzące pomiędzy dyspozycjami art. 77⁵ § 3 k.p. i art. 77⁵ § 5 k.p. Sąd Najwyższy przyjmuje, że sformułowanie „na pokrycie kosztów podróży”, którym posługuje się pierwszy z przywołanych przepisów, ma szeroki kontekst i obejmuje wszystkie koszty, w tym dietę oraz koszty noclegu, ale brak regulacji, o której mowa w art. 77⁵ § 5 k.p., należy dekodować rodzajowo wtedy, gdy pracodawca reguluje diety, ale pomija koszty noclegów, co może oznaczać, że nie ma postanowień, o których mowa w art. 77⁵ § 3 k.p. Także w kolejnych orzeczeniach podzielono powyższy tok myślenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 2017 r., II PK 16/16, LEX nr 2306363 oraz z dnia 17 maja 2017 r., II PK 106/16, LEX nr 2306361). Wychodząc z tego punktu widzenia Sąd Najwyższy uznaje wprawdzie, że nie jest wykluczone objęcie wszystkich kosztów związanych z podróżą służbową jedną „zbiorczą” należnością, ale interpretacja, czy „dieta ryczałtowa” zaspokajała wszelkie potrzeby lub świadczenia ponoszone przez kierowców w międzynarodowym transporcie samochodowym należy do obu stron stosunku pracy, a nie tylko do pracodawcy, a każdy taki spór wymaga precyzyjnej weryfikacji przez sąd rozpoznający konkretną sprawę (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2017 r., I PK 90/16, LEX nr 2282387 i z dnia 30 maja 2017 r., I PK 154/16, LEX nr 2353606).

W ocenie Sądu Najwyższego, w przedmiotowej sprawie zaskarżony wyrok ani jego lapidarne uzasadnienie nie uwzględniają ujawnionego kontekstu wykładni podstaw kasacyjnego zaskarżenia. Uznając, że w pojęciu „diet ryczałtowych” przewidzianych w załączniku do obowiązującego u pozwanej regulaminu wynagradzania „mieściły się zarówno dieta, jak i zwrot pozostałych kosztów, w tym noclegu”, Sąd drugiej instancji nie wyjaśnił, na jakich konkretnych ustaleniach i wyliczeniach oparł takie konkluzje. Poza ogólnikowym stwierdzeniem, że powodowi wypłacono wyższe kwoty z tytułu diet ryczałtowych, aniżeli przysługujące na podstawie przepisów rozporządzeń Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju, Sąd ten nie wskazał konkretnych wysokości spornych „diet ryczałtowych” ani nie odniósł ich do kosztów, które obarczały powoda w międzynarodowym transporcie samochodowym, podczas którego odbywał noclegi w kabinie samochodu, a w szczególności nie zbadał, czy nieustalony w konkretnych kwotach ryczałt stwarzał powodowi realną możliwość zaspokojenia spornych potrzeb noclegowych w godnych i regenerujących warunkach. Samo tylko wypłacanie należności w wysokości wyższej od diet gwarantowanych przez art. 77⁵ § 4 k.p. wcale nie musi oznaczać, że „dieta ryczałtowa” obejmowała nie tylko samą dietę i to w „krajowej” wysokości, ale także rekompensowała ryczałty za noclegi w kabinie samochodu ciężarowego w transporcie międzynarodowym tylko dlatego, że pozwany pracodawca utrzymywał, że „kierowca zaakceptował odbiór noclegu w kabinie pojazdu”. Dlatego konieczne jest zbadanie, czy przy założeniu, że sporna „dieta ryczałtowa” miała faktycznie rekompensować wszelkie koszty skarżącego ponoszone w transporcie międzynarodowym, w tym ryczałty za noclegi, wyliczona konkretnie wysokość spornych ryczałtów stwarzała realną możliwość zaspokojenia jego usprawiedliwionych potrzeb nocowania w godnych i regenerujących warunkach, jeżeli skarżący prawidłowo wyliczył, że „uśredniona” wysokość spornej rekompensaty za każdy taki nocleg miała wynosić zaledwie 14,55 zł. Taka kwota już i co najmniej *prima facie* nie stanowiła realnej ani tym bardziej adekwatnej rekompensaty za niedogodności i uciążliwości nocowania w kabinie samochodu

ciężarowego w warunkach postojowych lub parkingowych nie tylko w Polsce, ale także w innych krajach unijnych.

W konsekwencji uzasadniony okazał się kasacyjny zarzut zastosowania przez Sąd drugiej instancji przepisów prawa materialnego do nieustalonego stanu faktycznego sprawy, ponieważ ocena prawidłowości wykładni i zastosowania przepisów prawa materialnego jest możliwa tylko wówczas, gdy pozwalają na nią ustalenia faktyczne stanowiące podstawę zaskarżonego wyroku (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 marca 2003 r., V CKN 1825/00, LEX nr 784216 oraz z dnia 27 czerwca 2013 r., III CSK 270/12, LEX nr 1360254). Dlatego zastosowanie przepisów prawa materialnego do niedostatecznie ustalonego przez Sąd drugiej instancji stanu faktycznego oznaczało wadliwą subsumcję pod materialnoprawne podstawy kasacyjnego zaskarżenia, a brak konkretnych ustaleń uzasadniał kasacyjne zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego i prawa materialnego przez ich niedostateczne wyjaśnienie lub wadliwe zastosowanie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2011 r., II PK 241/10, LEX nr 817524 oraz z dnia 5 września 2012 r., IV CSK 76/12, LEX nr 1229815).

Przy osądzaniu podobnych sporów o ryczałty za noclegi odbywane w międzynarodowym transporcie możliwe jest sądowe „moderowanie” wysokości spornych ryczałtów przez ich miarkowanie w przypadku braku regulacji spornych ryczałtów za nocleg w prawie zakładowym (regulaminie wynagradzania), z uwzględnieniem standardu nocowania w kabinie konkretnego pojazdu, nad którym pieczę sprawuje kierowca podczas noclegu. Ten nurt judykatury dopuszcza miarkowanie spornego ryczałtu noclegowego poniżej 25% ryczałtu wynikającego z przepisów prawa powszechnie obowiązującego (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 17 listopada 2016 r., II PK 227/15, LEX nr 2180093 lub z 5 grudnia 2017 r., II PK 286/16, LEX nr 2434444). W tej interpretacji, ryczałt za nocleg może być niższy niż 25% ryczałtu „powszechnego”, ale nie może być dowolnie niski, a o jego spornej wysokości Sąd może orzec z uwzględnieniem dyspozycji art. 322 k.p.c. Zasada ta mogłaby być pomocna w razie nieustalenia wysokości konkretnych ryczałtów lub w razie niepełnej czy nieprecyzyjnej regulacji regulaminowej lub umownej, z których miałyby wynikać kontestowane uprawnienie przez pracodawcę, który ponadto ustala kierowcom w wymagającym i uciążliwym transporcie międzynarodowym

niskie wynagrodzenia zasadnicze w stawkach minimalnego wynagrodzenia za pracę. Jeżeli sporne świadczenie nie zostało uregulowane w konkretnych kwotach, to może być sądownie orzeczone poniżej 25% hotelowego ryczału takich kosztów (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17, OSNP 2018 nr 3, poz. 28). Taki kierunek orzekania Sąd drugiej instancji powinien rozważyć i uwzględnić przy ponownym rozpoznaniu sprawy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy wyrokował jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

as